

cpb

Bedrijvensociëteit A37

Schiphorst
19 mei 2008

Nederland als een snelwegpanorama tussen Emmen en Meppel

prof. dr. C.N. Teulings
directeur Centraal Planbureau

Macrobeeld: conjunctureel

- financiële crisis
- dollar
- huizenprijzen
- grondstofprijzen
- inflatie

Macrobeeld: structureel

- Nederland staat er goed voor:
 - ▶ werkloosheid
 - ▶ tekort
 - ▶ openheid
- resultaat 25 jaar hervorming
- knelpunten:
 - ▶ congestie op wegen
 - ▶ huizenmarkt
 - ▶ vergrijzing
- bedreiging: openheid

Agglomeratievoordelen I

- rond 1980: steden in moeilijkheden
- Ed Glaeser (Harvard):
Reinventing the City
- Boston vs. Detroit
- Hoger opgeleiden (“creatieve klasse”) crux
- CPB studie *Excellence for Productivity*
- Innovatie en de Stad (Rossi-Hansberg)
 - ▶ General Purpose Technology
1920: electromotor; nu: ICT
 - ▶ Deconcentratie industrie, concentratie diensten
 - ▶ London, Parijs
 - ▶ Eindig proces

Agglomeratievoordelen II

- Omvang: 5 %
- Aard:
 - ▶ productie: dus hogere lonen in de stad
 - ▶ consumptie: geen hogere lonen
- Trend richting schaalvoordelen consumptie
 - ▶ historische binnenstad, musea, theaters etc.
- Afweging tussen congestie en schaal
- Agglomeratie vereist concentratie
- Lage schaal vereist specifieke voorzieningen
- Perverse effect verbindingen: Terneuzen, Lille

Uitingsvormen van succes

- Opnieuw Glaeser
- Atlanta, Houston, Las Vegas, L.A.: bevolking
- Boston, New York: huizenprijzen
- Steden die opgesloten zijn in regulering prijzen zich uit de markt
- Zijstap: groeiers in Amerika zijn autosteden

Woningbouw op verkeerde plaats

- Larry Summers' dictum
Should not bring the jobs to the people, but the people to the jobs
- Recente CPB studie
- Correlatie prijsfluctuaties – bouwproductie
- In VS 100 x zo hoog als in Nederland
- Wij bouwen woningen op de verkeerde plaats

Grondprijzen en lokale publieke goederen

- Stel: lokaal publiek goed
zwembad, theater, (snelweg, spoorlijn)
- Grondprijs hoog vlak bij publiek goed
- Verder weg, lager
waardeverschil = waardering reistijd
- Maximum bereik, daarbuiten geen effect
- Grondprijs = financieringsbron
- 2 mogelijkheden
 - ▶ surplus grondrente < kosten: geen zwembad
 - ▶ surplus > kosten: overal zwembaden
- Gedecentraliseerd bestuur = efficiënte schaal

Grondprijzen

- Reflecteert grondprijs agglomeratievoordeel?
 - ▶ ... of lonen?
- Grondslag voor KBA's
 - ▶ bijv. bij snelweg via reistijdwinst of grondprijzen
 - ▶ geluidshinder Schiphol via contingent valuation of huizenprijzen
- ... maar ook voor subsidiariteit
 - ▶ WOZ als grondslag voor gemeentefinanciën
 - ▶ theoretisch: 100 % heffing, praktisch onhaalbaar
 - ▶ als vervanger Algemene Uitkering
- CPB: empirisch onderzoek grondprijzen
 - ▶ geluidshinder, parken, stations, luchthavens

Economische uitgangspositie Noorden

- Werkloosheid relatief hoger onder kwetsbare groepen
- Basisopleiding (CITO scores) gecorrigeerd voor bevolkingsamenstelling relatief matig
- Bereikbaarheid gemiddeld niet ongunstiger dan elders

Werkloosheid naar persoonskenmerken

	Nederland	Noorden	Nederland	Noorden
	gemiddeld 1993/1996		gemiddeld 1999/2002	
Totaal	7,9	9,9	3,9	5,5
Mannen	6,0	7,2	2,9	3,9
Vrouwen	10,9	14,6	5,3	7,8
Leeftijd 15-24	12,8	16,5	7,5	11,3
Leeftijd 25-54	7,3	9,0	3,4	4,8
Leeftijd 55-64	4,3	4,1	2,8	3,2
Lager opgeleiden	11,5	13,1	5,9	8,3
MBO,HAVO, MAVO	6,5	8,1	3,2	4,7
Hoger opgeleiden	5,7	8,6	2,7	3,5

bron : EBB

Reisafstanden en reistijden per hoofd

	Afstand		Reistijd	
	Piek en daluren		Piek en daluren	
	woon-werk	overig	woon-werk	overig
	index met Nederland =100 , jaar 2000			
Randstad	106	96	111	101
NO Nederland	92	111	85	101
ZO Nederland	95	100	92	98
Totaal	100	100	100	100

bron : AVV , informatie uit LMS

LT - vooruitzichten Noorden (WLO scenario's)

- Regionale LT - ontwikkeling volgt in grote lijnen nationale beeld

- Afwijkingen
 - ▶ bevolkingsgroei zal iets achterblijven bij nationaal
 - ▶ bevolking relatief iets meer vergrijsd dan nationaal
 - ▶ in geval van bevolkingskrimp zal een aantal regio's binnen het Noorden (mee) voorop lopen
 - ▶ verschillen in arbeidsparticipatie en werkloosheid t.o.v. nationaal worden kleiner

Ontwikkeling in 4 LT-scenario's

	GE		SE		TM		RC		
	2002	03/20	21/40	03/20	21/40	03/20	21/40	03/20	21/40
	gemiddelde jaarlijkse groei in %								
Bevolking									
Nederland		0,6	0,5	0,5	0,3	0,3	0	0,1	-0,2
Noorden		0,5	0,4	0,3	0,3	0,2	0	0,1	-0,2
Beroepsbevolking									
Nederland		0,7	0,2	0,3	-0,1	0,3	-0,3	-0,1	-0,6
Noorden		0,8	0,2	0,3	-0,1	0,4	-0,3	-0,1	-0,6
Werkgelegenheid									
Nederland		0,7	0,2	0,1	0	0,3	-0,3	-0,3	-0,6
Noorden		0,7	0,1	0,2	-0,2	0,3	-0,4	-0,2	-0,7
Participatiegraad		niveau in eindjaar							
Nederland	69	74	74	70	69	72	72	69	68
Noorden	64	70	71	66	66	69	69	65	65

bron : LT studie Welvaart en Leefomgeving